

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
45. ročník, 2018/2019
Okresní kolo – zadání – II. kategorie

přidělené soutěžní číslo	body		
	gramatika	sloh	celkem

Jméno a příjmení:

1. Na okraji lesa jsme zaslechli útržek vtipkování dvou mladých lidí:

A: *Hele, támhle jsou stopy! Asi*

B: *Nesmysl, stopy nikdy neječí.*

a) Na vytečkované místo doplňte slovo, na které vtipně reaguje druhá replika.

b) Jazykový vtip je zde založen na jevu zvaném homonymie (souzvučnost). Vysvětlete podstatu tohoto jevu

i. obecně:

ii. konkrétně na příkladu slova, které jste doplnili do zadaného rozhovoru:

c) V praxi je někdy těžké odlišit homonymii od polysémie (mnohoznačnosti). Vysvětlete, v čem se od sebe homonymie a polysémie liší, a uveďte příklad polysémie.

2. a) Následující tvary slov – ve všech případech jde o první pád – rozdělte do tří skupin podle toho, čím se liší ve vyjádření kategorie čísla: *vesnice, nůžky, tělesa, záda, švestky, koupaliště, hřebíky, nebesa, housle, starostové*.

i.

ii.

iii.

b) Podle způsobu, kterým vyjadřují číslo, jednotlivé skupiny charakterizujte.

i.

ii.

iii.

c) Ke každé skupině připište jeden tvar jiného slova, který do ní na základě charakteristiky z bodu b) patří.

i.

ii.

iii.

3. Spojka *když* může mít v následujícím větném celku dva různé významy: *Když pomáháme postiženým, nemůžeme si vybírat, komu pomoc dopřát a komu upřít, my proto pomáháme všem.*

a) Určete oba významy této spojky. Ke každému z nich určete větnou platnost vedlejších vět, které jsou touto spojkou připojeny.

b) V jednom z významů lze spojku *když* nahradit jinými jednoslovnými spojkami se stejným významem. Určete, pro který význam je to možné, a napište alespoň tři takové spojky.

4. a) Následující slovesa přiřaďte k tomu z níže zadaných sloves, jemuž jsou významově nejbližší: *bědovat, culit se, hnípat, hořekovat, chmuřit se, chrápat, chrnět, chrupat, kabonit se, lkát, řáchat se, řehonit se, uculovat se, štkát.*

plakat:

smát se (nahlas):

mračit se:

usmívat se:

spát:

b) Napište pět sloves, která lze doplnit na vynechané místo: *Petr smíchy.*

5. Přečetli jsme v časopise: *Dívky v létě často nosí krátké sukně a uplá trička.*

a) Z této věty vypište tvar nevhodně utvořeného slova a připište k němu předpokládaný (nevhodně utvořený) slovní tvar, od kterého bylo bezprostředně utvořeno.

b) Vypsáný slovní tvar nahraďte vhodně utvořeným existujícím slovem se stejným kořenem a předponou, jehož význam se shoduje s významem, který měl mluvčí na mysli. K tomuto vhodně utvořenému slovnímu tvaru připište slovní tvar, od kterého byl bezprostředně utvořen.

c) Na základě srovnání tvarů, které jste uvedli v bodech a) a b), vysvětlete, proč je slovo, jež jste v bodě a) vypsali, utvořeno nenáležitě.

d) Napište dvě (náležitě utvořená) synonyma, která lze ve větě použít místo slova, jež jste v úkolu a) vypsali. Nepoužívejte slova příbuzná se slovy z úloh a) a b).